

Liite 2. Kotouttamisen käsitteitä

Kotoutuminen

Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka päämääränä on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen. Tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla, kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttaminen

Kotoutumisen monialaista tukemista ja edistämistä viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotoutumisjakso

Kolme tai neljä vuotta kestävä kausi, johon kunta saa erillistä rahoitusta ja jonka jälkeen maahanmuuttaja siirtyy yleisten sosiaali- ja terveystalveluiden piiriin. Kotouttaminen ei suinkaan pääty kotouttamisjakson päättyessä. Kiintiöpakolaisten kotoutumisaika on neljä vuotta.

Kaksisuuntainen kotoutuminen

Keskinäisen muuttumisen prosessi, jossa yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuessaa ja maahanmuuttaja hankkii yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja.

Alkukartoitus

Työttömille työnhakijoille, toimeentulotuen saajille ja sitä pyytävälle tehtävä kartoitus, jossa arvioidaan alustavasti työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Kartoituksesta vastaa kunta tai TE-toimisto.

Kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös alaikäiselle ja tarvittaessa perheelle.

Kotoutumiskoulutus

Koulutusta, joka parantaa aikuisten maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan. Saadaksesen työttömyysetuutta on osallistuttava alkukartoitukseen ja opiskeltava kotoutumiskoulutuksessa. Velvollisuus osallistua koulutukseen koskee sekä työvoimakoulutusta ja vapaaehtoista koulutusta, joka tapahtuu työllisyysetuudella. Kotoutumiskoulutuksessa osallistujat oppivat suomea tai ruotsia ja saavat kommunikaatiovalmiuksia ja yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia valmiuksia. Osallistujille tehdään lisäksi henkilökohtainen ammattisuunnitelma. Työvoimakoulutuksena maahanmuuttajat voivat myös suorittaa peruskoulu- ja lukio-opintoja, jos se helpottaa työmarkkinoille tai jatkokoulutukseen pääsyä. Kotoutumiskoulutusta järjestetään opetushallituksen ohjeiden mukaisesti.

Kotouttamisohjelma

Kunnan (tai kuntien yhdessä) laatima, kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kunnanvaltuustossa hyväksyttävä ohjelma. Ohjelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja se tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Sen laadintaan, toteutukseen ja seurantaan osallistuvat alueelliset ja paikalliset viranomaiset sekä muut keskeiset toimijat.

Maahanmuuttaja

Yleiskäsite, joka koskee ulkomailla syntyneitä, Suomeen muuttaneita ulkomaan kansalaisia, jotka oleskelevat maassa muuta kuin matkailua tai siihen rinnastettavaa lyhytaikaista oleskelua varten.

Toisen sukupolven maahanmuuttaja

Ulkomaalaistaustaiset henkilöt, jotka ovat syntyneet Suomessa.

Ulkomaalaistaustainen

Henkilö, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi ovat syntyneet ulkomailla.

Pakolainen

Henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen, tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta vedoten vuoden 1948 ihmisoikeuksien julistuksen mukaiseen oikeuteen turvapaikasta. Hän on oikeutettu vastaanottokeskuksen palveluihin ja jolla ei ole oleskelulupaa. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan, voiko hakija saada oleskeluluvan pakolaisuuden tai jonkin muun syyn perusteella.

Kiintiöpakolainen

Turvapaikanhakijasta poiketen kiintiöpakolainen on saanut pakolaisstatuksen jo ennen Suomeen tuloaan YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:lta.

Perheenyhdistäminen

Perheenyhdistämisellä tarkoitetaan ulkomaalaiselle myönnettävää oleskelulupaa perhesiteiden takia. Hakemuksen perheenyhdistämisestä voi tehdä esim. suomen kansalaisen ulkomaalainen aviopuoliso, Suomessa työssä olevan tai opiskelevan ulkomaalaisen perheenjäsen tai pakolaisena Suomeen tulleen perheenjäsen. Hakemuksen oleskeluluvasta perhesiteiden pohjalta voi jättää vain ulkomailla asuva hakija itse.

Paperiton

Henkilö, jonka edellytykset lailliseen oleskeluun ovat lakanneet, koska turvapaikkahakemus on hylätty tai esim. viisumi on umpeutunut. Kaikilla kunnassa oleskelevilla on oikeus kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon, joka käsittää ruoan, hätämajoituksen sekä kiireellisen sairaan- ja terveydenhoidon. Paperittomilla lapsilla ja raskaana olevilla on oikeus samaan sairaus- ja terveydenhoitoon kuin muillakin kunnan asukkailla.

Ulkomaalaistaustainen

Henkilö, jonka molemmat vanhemmat tai ainut tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla

Vieraskielinen

Henkilö, jonka äidinkieli on väestötietojärjestelmään rekisteröity jokin muu kieli kuin suomi, ruotsi tai saame. Tilastointijärjestelmät eivät anna mahdollisuutta kuin yhden kielen ilmoittamiseen.

Yhdenvertaisuus

Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta

suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille.

Yhdenvertaisuuslaki

(1325/2014), voimassa 1.1.2015 alkaen

Lähteet:

Finlex

Kirkkonummen kunnan maahanmuuttajien kotouttamisohjelma v. 2017 - 2020

Yhdessä kotouttaen: Ideoita kuntien kotouttamistyöhön, Yhteinen kuntamme –hanke 2017 - 2020

Vaasan kaupungin kotouttamisohjelman selvitysosa vuosille 2019 - 2022

Kansainvälistyvä Hämeenlinna: Toimintamalli maahanmuuttajien kotouttamiseksi 2016 - 2020

Kaikkien Kouvola 2019 - 2022: Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma

Kaikkien Stadi: Helsingin kotouttamisohjelma 2017-2021

Raaseporin ja Hangon kotouttamisohjelma 2019 - 2023